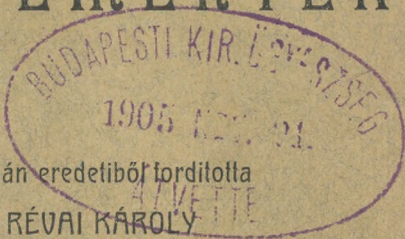

COȘBUC GYÖRGY

Coșbuc, György

K Ö L T E M É N Y E K

Román eredetiből fordította

RÉVAI KÁROLY

az „Erdélyi Irodalmi Társaság“ tagja.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Előszóval ellátta ALEXICS GYÖRGY dr.

— BUDAPEST —

1905.

COȘBUC GYÖRGY.

COȘBUC GYÖRGY

K Ö L T E M É N Y E K

Román eredetiből fordította

RÉVAI KÁROLY

az „Erdélyi Irodalmi Társaság“ tagja.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Előszóval ellátta ALEXICS GYÖRGY dr.

— BUDAPEST —

1905.

76

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BUDAPEST,

„LUCEAFĂRUL“ KÖNYVNYOMDA IV. MOLNÁR-U. 10.

COȘBUC GYÖRGYHÖZ.

Szivárványt láttam ! Egyik karja
A «Peles» kastélyt fogta át ;
Míg másikával betakarta
A «Czenk» Turulos oszlopát.
Mi a szivárvány ? Béke jelvény !
Mely a vihart eltemeti ;
Az istenségnek égi nyelvén
Az engesztelést hirdeti.

Költő barátom ! A te lelked
Megérti ezt a szent jelet ;
Hisz százszor is megénekelted,
Hogy mi a béke, szeretet ?
Lásd én is, magyar nemzetemnek
Mélázó, szerény lantosa, —
Emésztő átkát gyűlöletnek
Nem énekeltem még soha !

Halld meg szavamat, jó barátom!
Nyujtsd át kezed a bérceken ;
Te tulról, — én innen kiáltom :
Magyar, Román testvér legyen!
Hirdessük szent hazánk határán
A szeretet édes szavát ;
Mi legyünk ketten a szivárvány,
Mely átfogja a két hazát!...

Nagyágon, 1905 augusztus hó 1-én.

Révai Károly.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ELŐSZÓ

VIII

E versek fordítója, *Révai Károly*, tősgyökeres magyar ember, Erdélyben született, tehát már gyermekkorában, a kispajtások társaságában sajátította el a románok könnyű és dallamos nyelvét, melyet hazánk keleti részein jóformán minden ember többé-kevésbé beszél, vagy legalább is valamelyesképen ért. Meleg érdeklődése és vonzalma e nép iránt már mint ifjút is arra birták, hogy behatoljon a román nép multjának és ethnikai sajátosságainak tanulmányozásába; ily formán lassankint nemcsak megszerette, de meg is becsülte a románságot. Az élet és foglalkozása (bányahivatalnok *Nagyágon*, Hunyad megyében), mert hisz teljesen románok lakta vidéken él, szükségképen abba az irányba terelték a férfit is, kiben finom izlés és költői lélek harmonikusan egyesül, hogy tudását és tehetségét végleg egy czél szolgálatába szegődtesse: ismertetni magyar nyelven a román irodalom mai állását s lefordítani a jelesebb román költőket. Legelőször fordít néhányat *Eminescu Mihály* verseiből, kinek költeményei a román irodalom legszebb termékei, melyeknél maradandóbbakat még román agy nem alkotott. E fordítások a *Nagy Miklós* szerkesztette „Vasárnapi Ujság“-ban látnak napvilágot s mindenkinek, aki olvasta azokat, nagyon megtetszettek. Majd egy eléggé számot tevő, tőlünk, Magyarországból, Romániába szakadt s ott letelepedett költőnek *Dulfu Péternek* „A fülemile legendája“ és „Ének egy öreg asszonyról“ cz. verseit ülteti át; ezeket a kolozsvári „Ujság“-ban tette közé. Akkortájt jelenik meg *Ka-*

czíányi Gézának itt következő sikerült fordításában *Coşbuc Györgynek* hatalmas verse :

FÖLDET NEKÜNK!

Meztelen, éhen és hajléktalan
Hordom, mit kényed terhül rám rakott,
Megversz, leköphetsz, hisz kutyád vagyok
És barmod oktalan.

Gazdag pribék, jött-ment, kit szél hozott,
Tán a pokol segít, az átkozott,
Hogy már mindig csak barmaid legyünk?
Üss, túrjuk; túrunk szitkot, terheket
És hámot, jármot s mind amit lehet,
De földet adj nekünk!

Ha látsz egy száraz kis kenyérhajat
Silány kunyhómban, rögtön elkapod,
Fiamat véres harcba ragadod,
S elrablod lányomat.
Kigunyolod, mi drága, szent nekem,
Hitetlen vagy, galád, könyörtelen,
Az uton éhen hal meg gyermekünk;
A száanalom értük szivet szakaszt,
De túrjuk mindezt, nem hallasz panaszt,
Csak földet adj nekünk!

Ha van falunkban temetőnk talán,
Fölszántod mind, ekédbe minket fogva,
S kifordul a földből apáink csontja,
Írigy ekéd nyomán.
Mi csontunkból való csontok azok;
De az mi nektek? Hisz kihuztatok
Kunyhónkból, fagyban kell dideregniünk,
S nem hagytok békét a sírban levőknek;
E holtakért, kiengesztelni őket,
Földet, földet nekünk!

De annyit tudni most is akarunk,
Csontunk számára lesz e nyughelyünk,
S nem úznek gúnyt fiaitok velünk,
Ha mi is meghalunk?

IX.

Árvánk s mindaz, ki nekünk drága,
Borulhat-e sírunk ormára,
Ha árokalján rothad tetemünk,
Mert egy keskeny sír földet sem kapunk.
Pedig mi is keresztények vagyunk,
Azért földet nekünk!

Hiszen keresztet alig vethetünk,
Mert minden percünk a tiétek,
Talán már azt is feledétek
Hogy Ielkünk van nekünk!
Megesküvétek mind egyen,
Jogunk, szavunk, hogy ne legyen.
Verést, kínzást, bármily békén tűrünk,
Bilincset, békót, hogyha moccan egy
S ólmot, ha elgyötörve így rebeg:
Földet, földet nekünk!

Ti itt e földbe mit temettetek?
Búzáat, ugy-e? Mi őseink s apánkat,
Nővérünket, bátyánkat és anyánkat,
Odább idegenek!
Nekünk e föld oly drága,
Mert bölcsőnk volt, sírunk leend,
Forró vérünkön kelle védenünk,
S a víz, mely termővé locsolta,
Könyünk volt, búbánatban ontva,
Ezért földet nekünk!

Nincs már erőnk tovább is túrni még,
Hogy koldusként éljünk e földön,
De mint gazdák minket gyötörjön
Az idegen pribék!
Imádkozzál, sok czéda, jött-ment,
Hogy vért ne kíványjunk, csak földet.
Ha több lesz, mint amint ember kibír,
S inség, nyomor lázítva tépnek,
Ha krisztusok leszték se véd meg
Dühüinktől majd a sír!

Ez a költemény a szegény romániai parasztnak jajkiáltása
a hirtelen meggazdagodott, többnyire görög eredetű földesurak és

bérlők ellen, kiket „*ciocoi*“-nak nevezett el. Minden jött-ment és minden áron meggazdagodni vágyó embert is illetnek e gúnynévvel. Szörnyű átok és marcangoló fájdalom visszhangzik ez erőtlő duzzadó s minden sorában szenvedélytől izzó versben; hangos tolmácsolója e költemény a földhöz ragadt romániai paraszt haragjának és boszújának, aki vérét ontja a csaták mezején, verejtékével munkálja földcsékjét, viseli az összes terheket s akit „*ciocoi*“-ai nyomnak és fosztogatnak. Ennél erősebb és igazabb szociális irányu verset keveset találni a világirodalomban is.

Kacziányi Géza fordítása ösztönözte *Révait* arra, hogy figyelmét *Coşbucra* fordítsa és belefog *Coşbuc* „*Balade şi Idile*“ s „*Fire de tort*“ (szóról-szóra: „Fonalszálak) cz. versköteteinek olvasásához. Az első fordítás az „*Anyám*“ költemény, melyet a „*Vasárnapi Ujság*“ hozott. Ezután sűrű egymásutánban több fordítása lát napvilágot, melyek meggyőzték a közönséget, hogy a kinek verseit most magyarul olvassa, nagy és izmos tehetség, fordítójuk pedig poeta-ember minden ízében. A román lapok, úgy a hazaiak, mint a romániaiak, egyaránt siettek üdvözölni *Révait*, buzdítván őt cikkeikben, hogy iparkodjék e téren tovább is működni. Még az „*Erdélyi Irodalmi Társaság*“ figyelmét is magára vonja munkásságával, amely csakhamar tagjai sorába választja. A nevezett Társaság egyik fölolvasó ülésén *Versényi György dr.* fölhívást intéz *Révaihoz*, hogy mielőbb egy *Coşbuc*-kötettel ajándékozza meg az irodalmat.

Íme a fölszólítás eredménye: ez a kötet, melyet most vesz kezébe a magyar közönség s melyet azzal az óhajással bocsátok utnak, hogy legyen első fecskéje annak a tavasznak, mely — fájdalom — csak most kezd fakadni: ismerjük, szeressük és becsüljük meg egymást. Az irodalom az a tér, a hol megérthetjük magunkat, melyen kezet fogva haladhatunk a művelődés magasztos útján. Tul sokáig irányítottuk szemünket a nyugotra s nem láttuk azt, a mi velünk, körülöttünk és bennünk történik. Ethnikai egyéniségek élnek és fejlődnek szerte e hazában, melyeket elfojtani nincs emberi erő: tehetségek támadnak, amelyek munkásságukkal ez individualitások kifejlesztéséhez és megizmosodásához járulnak

hozzá s amelyek az eddigi tartalomba új eszméket és új aspirációkat visznek be; ezeket pedig lekicsinyelni vagy számba nem venni oktalanság. Keveset tettünk, jóformán alig valamit, hogy egymás lelki világába hatoljunk; az áldatlan politika elnyelt mindent egyik és másik részen is. Magyarra néhány lelkes ember fordított egyet-mást románból, az is csak taláalomra történt s nem rendszeresen; román nyelvre magyarból meg épen alig számbavehető munkásságot említhetünk meg. *Şt. O. Iosif*, fiatal román költőnek (Brassói származású) van néhány igen sikerült fordítása *Petőfiből*, azontul pedig tulajdonképen — semmi. Most lát napvilágot *Goga Octaviannak* fordítása: *Madách* „Ember tragédiája“.

Szerencsés választás *Révai* részéről, hogy legelsőnek *Coşbucot* adja ki könyvalakban. Hozzám intézett levelében írja: „Azért teszem, mert ő a miénk! Erdélyi ember, kihez nekünk magyaroknak is jogunk van s kinek halhatatlan dicsőségéből egy fényes sugár beragyogja a magyar földet is!“ És teljesen igaza van. A román litteratura egész története hangos vallomást tesz arról, hogy a magyarországi románok olyan eszmékkel és olyan férfiakkal gazdagították a román kulturát és irodalmat, melyek nemcsak új medret szabtak neki, de termékenyítőleg is hatottak egész fejlődésére. Két ízben is a hazai románság kezébe volt letéve a vezető szerep kulturális és irodalmi téren: egyszer a XVI. és XVII. században az erdélyi protestantismus révén a nemzeti nyelven megszólaló litteraturának megteremtője, majd a XVIII. században a katolikus vallással létesült unio hatása alatt az elnyomott nemzeti érzés föltámasztója a két fejedelemségben: *Havaselvén* és *Moldvában*. Az unio izmosítja és terjeszti ki a nemzeti erőt a hazai románok közt s mint ennek istápolója lép át a nagy tanítómaster, *Lazar György*, a Kárpátokon, hogy tulnan is a nemzeti eszme magvait hintse el a szivekbe. Az ő működése nyomán kél ki az *egységes* nemzet fogalma az összes románságban. A változott körülmények folytán, mióta Románia független állam, a vezető szerepet, amint természetes is, a királyságbeli románok veszik át. Ők a románság fürgébb, elevenebb eszű és szellemesebb eleme, hogy úgy mondjam: a románság francziái;

a hazaiak nehézkesebbek, modorosabbak, de bizony még mindig a fegyelmezettebbek. Sok őserő, vas resistencia és tehetség rejlik e békeszerető népben, melyből a román irodalomnak olyan munkásai kerültek ki, mint a regény- és novellairó *Slavici János* s a jelenlegi költők legnagyobbika: *Coşbuc György*, kik a román nép lelkének, vágyainak, érzelmeinek s ethnikai tulajdonságainak egyaránt ma a legigazabb tolmácsolói. Ez a foyamat nem szűnik meg most se, tanu reá a román litteratura újabb izmos tehetsége: *Goga Octavian*.

Coşbuc György, kinek verseiből e kötetet veszi kezébe az olvasó, *Hordón* (Besztercze-Naszód megye) született 1866-ban, ahol atyja gör. katolikus lelkész volt. Az elemi iskolát s a középiskolát *Naszódon* végzi, egyetemi tanulmányait pedig 1887-ig *Kolozsvárott*, mint a bölcséleti kar hallgatója. Már mint egyetemi diák szép irodalmi munkásságot fejt ki, napilapokban s folyóiratokban közölve verseit. Költeményeivel magára vonja a nagy-szebeni „*Tribuna*“ köré csoportosult férfiak figyelmét, akik meghívják a lap belső munkatársának s mint ilyen 1890-ig szerkeszti a „*Tribuna*“ irodalmi részét.

A mai modern litteratura legnagyobb esztetikusa, *Maiorescu Titus*, aki negyven esztendő előtt megalapítja több barátja társaságában a „*Junimea*“ (Ifjuság) egyesületet, — ennek hívei európai magaslatra emelik a román litteraturát s az egységes irodalmi nyelv alapjait vetik meg s amely társasághoz és annak folyóiratahoz, a „*Convorbiri Literare*“ köré sorakozik lassankint a románság minden számottevő tehetsége, — meghívja a költőt *Bukarestbe*, ahová 1890-ben végleg át is költözködik. Egymás után jelennek meg versköteteti s különböző fordításai *Catullusból*, *Virgiliusból* (Aeneis) s *Terentiusból* (Eunuchus); átülteti románra a Sakontalát, több részletet a Rig-Vedából, a Ramayanából s a Mahabharataból, aztán *Lord-Byron* „*Mazepa*“-ját.

Coşbuc lirájának kedvelt tárgya az otthon, a családi tűzhely, különösen az anya szeretete, melyet melegséggel, egyszerű, keresetlen szavakkal s tiszta közvetlenséggel énekel meg. Szülőföldje szeretete és népe iránt való rajongó ragaszkodása jut érvényre

XIII.

költészetében, melyből a román néplélek derüje és méltóságos nyugodtsága tükröződik vissza, mint sehol egyik román poétánál se. Tösgyökeres román költő minden ízében, aki nem ostromol nagy problémákat s aki nemcsak az általános emberi érzelme-
ket és szenvedélyeket tolmácsolja, hanem többnyire a kis falu gondolkozását, a román paraszt lelkivilágát tárja elő. Az ő költészetének igazi ereje azonban a balladákban rejlik, bennük a népies román balladát művészi tökéletességre emeli. Többnyire tragikus tárgyak s megrázó leírások, melyekben, mint a román népballadában is, a lyrai hang az uralkodó. A román népballadát az epikai színezés, a helyzet és érzelmek részletes ecsetelése jellemzik; megvan ugyan benne a drámai elem, a tragikai mag, de erősebben nyilatkozik a lyrai hang. *Coşbuc* minden balladájában élénk mozgalom lüktet; plasztikus leírások és gyorsan perdülő dialogusok vannak bennük. A román műballada legnagyobb mestere ő; ezen a téren egy román költő se mérkőzhet vele.

Még egy pár szót a fordításról. A forrásnál mindig üdítőbb és tisztább a víz, mintha szállítják. Csak az aki *Coşbuc* verseit eredetiben olvassa s eredetiben élvezi az ő csoda szép nyelvezetének zenéjét, az tudja valójában megítélni nagy költői tehetségét s a román nyelv végtelen báját. *Révai Károly* munkája, mely az eredetinek hű poetikus tolmácsolása, gyönyörű magyar nyelven van megírva s minden tekintetben méltó *Coşbuc* költészetéhez.

Budapest, 1905 november hó.

Alexics György dr.

Coşbuc György költeményei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Anyám.

A gátnál hangos csobogással
Alá sietnek a habok ;
A nyárfa nyirkos szürkeségben
Egy végtelen gyászdalts susog.
A malom mellett — hol a vízhez
Ösvény vezet ösvény után, —
Egy egyszerű kis házikóban
Én téged látlak jó anyám.

Kezedben orsó. Kandalódban
A kerítésről tört szilánk
Ropog időnként, és följjagat
A régi tűzhelyen a láng.
Küzdelmet viv a kialvással,
S föllobban néha fényre-fény ;
Árnyék a fénynyel üz játékot
A szoba távol szögletén.

Melletted két kicsiny leányka,
És fonnak ők is ott veled ;
Szegény kis árvák ! nincsen atyjok,
És György kitudja hol lehet ?
Majd egyikök elkezd mesélni
A tündérekről kedvesen ;
S te hallgatod a lány meséjét
Mélázva némán, csöndesen.

Gyakran szakad a szál az orsón,
Mert benned gondok kinja dúl ;
Ajkad susog, s nem érti senki,
Csak nézel mozdulatlanul.
Orsód leejted, s rátekintessz,
Kuszáltan hever az egész ;
Egy szót se szólsz, nem nyulsz utána,
S a két kis lány bámulva néz.

Ó, csak kétség ne tépje lelked ! . . .
Sietve nyitasz ablakot,
Hosszan merengsz a sötét éjbe,
S egyik lány kérdi : „Ki van ott ?“
„Nincs senki, csakis képzelődtem !“
S a bánat újra tép nagyon ;
Minden szavad kétségbeejtő
Bús temetési siralom.

Sokáig állsz ott, s suttogással
Az éj sötétjét kutatod :
„A téboly szállott a szívemre
Úgy érzem mindjárt meghalok !
Van egy bátyátok a világban,
Kiről szünetlen álmodom ;
Nekem úgy rémlett, mintha halkan
Jelt adott vón az ablakon.

„De, ah, nem ő volt! . . . Ó, ha jönne !
Még át élnék egy életet!
De többé meg nem látom arcát,
Mert a halál felém siet.
Talán az ég is úgy akarja,
Nekem ily sorsot rendele,
Hogy az én drága jó fiacskám
Fáradt szemem' ne fogja le!“

. . . Künn zúg a szél, felhős az égbolt,
Éjfélre fordult az idő ;
Kis lányaid már elpihentek,
De rád az álom mégse' jó.
Te tűzhelyednél sirsz, s a könyben
Egy megrabolt szív vádja szól ;
S hajnal felé elszenderülvén —
Örökké rólam álmodol ! . . .

Alkonyat.

Lángsugarakból a légen keresztül,
Egy fényes hidnak körvonala rezdül,
Az est homálya mind feljebb halad ;
S mikor fölér a kék hegyek fokára,
Mosolygó arccal visszaint reája
A napnyugat.

Szép alkonyat! Ruhád egy gyöngé fátyol,
S piros, mint mikor telehold világol,
Disz semmi sincsen rajta céltalan ;
De fürteidnél — mintha égne tűzbe, —
Gyöngyharmat cseppből homlokodra tűzve,
Két rózsza van.

A nap felé száll méla pillantásod,
Es űzöl vele játszi pajkosságot,
A nap: legény! s félsz, hogy magadra hagy!
Pedig már száll, és lángjait kioltja,
S akkor az erdő haragos zöld lombja
Nótába kap.

Mikor megérint üde lég fuvalma :
Szivedre tör a fájdalom hatalma,
Szép koszorúdat szerte szaggatod ;
Piros virágok röpülnek a légbé',
S leszállanak a völgy sötét ölébe,
Mint egy halott.

Zokogni kezdel, siratod szerelmed !
Hő könnyeket szórsz a virágkehelynek,
A melytől éled virág és levél ;
Bús pillantásod a patakra téved,
Együtt veled sir az egész természet,

Mig jön az éj.

Egyszerre szived' valami kinozza,
Érzelmeket gyűlöletbe hozza,
Szeretnél tépni mindent szerteszt ;
A boszúállás lesz szivednek társa,
S a nagy világot vonnád számadásra
A könnyekért.

Aztán az ártatlan toronyra esvén,
Leolvasztod aranyját a keresztjén,
S fölkeresed a zúgó patakot ;
Mi fény s ezüst van a viz tükörében,
Mind elveszed ! az erdőt is sötéten,
Pusztán hagyod.

A patak mentén lepkék szálldogálnak,
Virágos réten pihenőt találnak,
S te észrevétlen lelopózkodol ;
Fölkutatod a madár pelyhes ágyát,
Az eresz alatt fecske fészke vár rád,
Hogy zárd be jól.

S a mint az élet végre is valóban,
Vergődni kezd már csöndes elhalóban,
Fájó szivedből kitör a harag ;
Remegni kezd tested minden paránya,
És fürtjeid kibontva, szétzilálva

Leomlanak.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Reá simul szép puha karjaidra,
És kebledet egészen elborítja,
Körülvesz, mint egy éjsötét folyam :
Száz göndörfürt feléd kinyújtja karját,
Tetőtől-talpig tested eltakarják

Hullámosan.

Egy pillantást még vetsz a tájon végig,
Aztán mélázva fölrepülsz az édig ;
Eltűnik hegy, völgy, s az egész világ.
Nyomodba, — mint sas, mely úzi a zsákmányt —
Jön a sötét éj, s kiterjeszti szárnyát,

Jó éjszakát! . . .

Nyári éjszaka.

Az esti fény végső sugára
A bérc tetőjén áthalad ;
A rigó füttyent utoljára,
Bujkálva jár az alkonyat,
A lomb alatt.

Szekér-szekérre dús kalászszal
Lassan halad egymás nyomán !
Vidám legénység ujongással
Jön át a rétek bársonyán,
A nyáj után.

Friss forrásvizzel telt kancsóval
Sok deli menyecske siet ;
Övükbe tűzött viganóval
Közelg a legszebb lánysereg,
S dalt zengenek.

A patak felől nagy csapatban
Nyargalnak pajkos gyermekek ;
Vig zajongásnak hangja csattan
Füst száll a kémények felett,
Mint lehelet.

S a mint a falut csönd uralja,
És elenyészik a zshivaj:
Fáradt fejét álomra hajtja
Az egész falú, és kihal
Az utcazaj.

A tűzhelyen utolsót lobban
A lassan hamvadó parázs;
Házörző eb vakkant álomban;
A falun nincsen semmi más,
Csak kéj, s varázs.

Egyszerre fenyvesek homályán
Áttör a tele holdsugár;
Emelkedik az égi pályán,
S mint egy dicső költőkirály,
Figyelve jár.

Enyészetes bús suttogással
Sohajtozik a rengeteg;
A forrás lassu csobogással
Szórja alá a gyöngyöket,
S tovább siet.

A temetői némaságban
A suttogó szél is elül;
A békesség édes honában
Ringva a Szentlélek repül
Csak egyedül.

De ifju szivek kéjes vágya
Bujkálva jár az éj alatt ;
És rátalál a vágy a vágyra,
S szerelmes szivekben fakad
Egy gondolat...

Hármat Uram! elvetted mind a hármat!...

Szegény apa! Három legény fiának
Egyszerre kelle harcba mennie!
Lelkén ezernyi gondok támadának:
Mi lesz vele? ha nincs már senkije!
Nehéz a harc! Egy pillanat az élet,
Még rá se gondolsz, — s jön a végítélet!

Az idő telt. Bősz harcokról beszélt
A kósza hír: előre tört az Ellen!
De nemzetünk ujongva talpra kélt,
S állt, mint egy erdő a pogányok ellen.
Győzelmeinkről szólt a harci kürt,
S a büszke félhold véresen ledült!

Majd jött a hír: kiadták a parancsot,
Jöhet haza a győztes hadsereg;
S kik által küzdtek ezt a hosszú harcot,
Szeretteiknél hadd pihenjenek!
S a falukban nap-nap után jelenték,
Hogy itt is, ott is jöttek már leventék.

Szegény öreg! Örömkönnyel szemében
Napestig ült kis háza küszöbén;
S mind oda bámult, hol az utca végen
Három fiának megjelenni kén.
De csak nem jöttek! Aztán sirni kezdett,
Nem bírta válla a nehéz keresztet.

S a mint szivében támadt gondra-gond,
Úgy tünt az élet sápadt homlokárul;
De mégis várta: tán valaki mond
Vigasztaló hírt három szép fiárul.
Csak mikor látta, hogy ott célt nem ér,
Ment, hogy keresse: hol van a vezér?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Vén hadfi jön elébe, s tőle kérdi:
„Itt van-e Rád, az én kedves fiam?“
Rád a legelső! A hadfi megérti,
Az apa szive miért nyugtalan!
S felel: „Nyugodj meg! a té fiad jól van!
Plevnánál fekszik a legelső sorban!“

Szegény öreg! A szive tudta jól,
Hogy Rád már nincsen ezen a világon!
És mégis most lesujtva meghajol,
Mikor valóra vált a szörnyű álom.
„Rád már halott?“ megint csak kérdezi;
S bár százszor hallja, — mégsem hisz neki.

„Átok reátok bősziült gyilkosok !
Hát György fiam, a második, mikor jön ?“
„Ne várj reá ! Meghalt ! Mint anyyi sok,
Ott nyugszik ő is a véres mezőkön.“
„És Mircsea ? az ifju, deli, szép ?“
„Smardáni völgyben lelte nyughelyét !“

Többet nem szólt, csak ősz fejét lehajtá
Márvány szoborként némán mereven ;
Mint Krisztus, mikor lelkét elsohajtá
A megváltás utolsó perciben.
Lenéz a földre ; egy sírt lát kitárva,
És benne fekszik holtan mind a hárma.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Aztán megint csak lassan vissza indul,
Remegő ajka néha felkiált ;
A lépcsőkön meg-megbotlik a kintul,
S nevéen szólítja mind három fiát.
S a mint kiér, roskadni érzi testét,
Támaszt keres szegény, nehogy elessék.

Nem tudta azt sem : élő vagy halott ?
A véghetetlen gyöngeség letörte ;
Önkivületben földre roskadott,
S az utca szélén ráborult a köre.
Nagy lelki bú magát reá vetette,
S elsápadt arcát kezébe temette.

Sokáig ült ott mozdulatlanul...
Szép nyári dél volt, az ég tiszta, fényes;
A nap haladt, helyet keresve túl
A bérc mögött, — az éji pihenéshez.
S még akkor is, mikor az est beállt:
Ő ott feküdt, mint ki halálra vált.

Mellette sűrűn emberek haladtak,
Kocsik robajjal fölverték a port;
De mikor jöttek fényes zászlóaljok,
A lábdobajra föltápáskodott;
S bősz jajgatással a templomra támadt: *isi duse la*
„Hármat Uram! Elvetted mind a hármat!...“ *la la*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A kolostorban.

Egy szent kolostorról szól ez az ének,
Hol szerzetesek : fiatalok, vének
Mély áhitattal gyültek össze mind,
És énekeltek a zsoltár szerint.
Ma „Minden szentek“ ünnepnapja lévén, —
Nem változtatnak a szokás törvényén ;
Mindenkinek ki kell ürítie
Kis bort, a szentek egészségire.

A szent kenyeret maguk közt felosztják,
A kolostorfő elfoglalja posztját,
S egy öreg hordót gyorsan csapra ver,
Mely tele van a Krisztus vérivel.
A Diákon olvas a bibliából,
A testvérek kocintnak a javából ;
Főlemlitik az összes szenteket,
És tudakolják egészségüket.

... Guli, guli ... Kérik az Úr kegyelmét,
És éltetik Ádámot ő kigyelmét.
Guli, guli ... a patronusokat,
S a szentek közül lehető sokat.
Mindegyikért isznak egy-egy pohárral,
Megemlékeznek az Isten fiáról !
Aztán a szó Timoteuszra száll,
S jön sorra Lukács, Péter s végre Pál.

De ez nem minden! Jönnek a kisebbek,
Sok szentjei a nyugatnak s keletnek;
S mikor megiszszák a végső pohárt:
Egy szent nevét még tudja egy barát.
Miért tennének azzal hát kivételt?
Kocintnak érte, ha ajkukra tévedt;
De egy pohárt sem két szentért talán,
Sem egy szentért kétszer egymás után.

S mikor a szent sort véges-végig itták,
A görög rítus könyvét fordították,
És vették sorba. Forgott az edény,
Ittak belőle, — akár a gödény!
Itt is kifogytak mind a görög szentek,
Bor volt még, de a „Pálok“ már kimentek;
Búsan tekinték végig egy-a mászt.
Szent nélkül inni kezdjenek szokást?

Gondolkodának hosszasan felette;
Egyszerre csak a nyögés elővette
A gvardiánt; és holtan oda hull,
A többi jajgat irgalmatlanul.
De egy barát fölugrik megvadultan,
És fölkiált: „Testvéreim az Urban!
Még egy pohárkát töltsetek tele,
Szent gvardiánunk egészségire!“

Neheztelés.

Mikor este erdőn, réten,
Átal megyek, úgy mint régen :
Be szeretném kedvesemnek
Édes hangját hallani !
Az én szerető szivemnek
Az lenne ám valami !
Piros hajnal hasadáskor
A kapuban áll, mint máskor ;
A hajnali szellő csókja
Keszkenőjét lengeti ;
S szép arcának rózsafoltja
Kikeletjét hirdeti.
Házuk előtt elhaladok,
Oda-oda pillantgatok ;
Hej, de az én drága kincsem
Elbujik a kapunál ;
A mi hozzám kösse, — nincsen
Szívében egy gyöngye szál.
Szólok hozzá : s nem felel,
Nem felel !
Csak játszik a szivemmel.
Én Istenem ! mit vétettem
Szerencsétlen fejemmel !

Leszakitok egy virágot,
Ha nekem valót találok;
Az én drága angyalomnak
Nefelejcs kék a szeme;
S legkedvesebb virágomnak
„Kék nefelejcs“ a neve.
Delelőkor patak mellett
Találom a kedvesemet;
Frissen szedett szamóccával
Kínálom, ha szembe jön;
S ő haragos arcocskával
Visszatolja: „Köszönöm!“
S ekkor fényes két szemével
Reám egy percig se' néz fel;
Mintha gyíknak lenne mása,
Olyan szeme pillantása,
Tekintete haragos

Haragos!

Jaj, ha tudnám, hogy én neked
Mit vétettem aranyos?

Hát a fejem' törjem érte,
Hogy kedvesemet mi érte?
Ezüst arcu fényes holdam
Jöjj az égre szaporán!
Ugy-e mindig ilyen voltam
A leányka udvarán?
Megállottam küszöbénél
S vártam, mit hoz majd az éjfél!

Máskor a zár zörgött lassan,
És kedvesem, mint a vágy,
Lábujjhegyen, óvatosan
Kinyitotta ajtaját.
Oda bent a kis szobában
Édes anyja pihent lágyan.
De ma minden úgy ég rajtam,
Fejem olyan, mint a kő;
Búsan állok a pitvarban,
De a kedves mégse' jó;
... Késő éj van, sötét minden,
Csókjaimat felé hintem,
Mégse' jó!
Mondd meg nekem, mit vétettem?
Áldjon meg a teremtő!

A májusfa.

Mikor Jézus a földön jár,
S igéit hallgaták sokan :
A zsidóvének összeállva —
Az Üdvözítő halálára
Megesküvének titkosan.

Egy fergeteges sötét éjjel,
A mikor Jézus már pihent :
Kutatva mindütt szerteszéjjel,
A tört szívébe verni kéjjel,
A gyilkos csorda megjelent.

Éjfélre vártak. Megjegyezvén
A hol az áldozat lakott :
A ház előtt a csöndes estén,
Egy észrevétlen percre lesvén —
Beástak egy nagy oszlopot.

De Isten, királyok-királya,
Ki mindnyájunk szívébe lát :
Mig eljövend a végórája,
A megváltás tragédiája, —
Nem hagyta egyetlen fiát.

Hogy ne legyen e szörnyű átok
Fején ezért mindannyinak :
A városra vak éjt bocsátott,
Eloltott minden kis világot,
Nehogy reá találjanak.

S leszállt az éj sötét palástja,
Bujkálva jöttek a zsidók ;
Tapogatózván egyre-másra,
Minden kapunál földbe ásva
Találtak egy-egy oszlopot.

Utcáról-utcára haladtak,
Ordítva ment a nagy tömeg ;
Itt össze, túl meg szétszaladtak,
S ily káromlásra is fakadtak :
„Tán nem is tudjuk ölni meg!“

S a gyilkosok hiába jártak,
Már jött a hajnal, tünt az éj ;
A megváltó szegény lakának
Nyomára sehol nem találtak,
Mert oszlop állt mindenkinél.

S hogy álljon ezen nap emléke
Tünő évezredek során :
Szokásba jött, lombfát egyvégbe
Beásni minden ház elébe,
Az első május éjszakán.

Decebál a néphez.

Mit ér az élet, hogyha lelked szárnya
Le van metélve, s élsz mint gyöngé báb?
Egy hóhér nemzet hajt nehéz igába,
S könnyörtelen vet rabláncot reád.
Elég bús végzet, hogy világra jöttünk!
S még zsarnokság is tomboljon felettünk?

Ha félistenek lettek vón apáink,
Még akkor is elérne egy halál
S nem válogatna közöttünk sokáig,
Hogy ifjan-e, vagy ősz fejjel talál.
De százszor jobb meghalni, mint oroszlán,
S nem eltiporva, mint az eb az utcán!

A kik a harcba átkozódva mennek,
Legyenek ők bár az elsők között,
Ha lélek nélkül mennek küzdelemnek,
Olyanok, mint a gyáva rejtőzők!
Mert hisz' az átok mi is lenne más,
Mint tehetetlen sirás, jajgatás!

Halgatva bujik minden gyáva lélek,
S a holtak ajkán sem kél a beszéd.
Kacagjanak hát azok, a kik élnek!
A hős kacagva húnyja le szemét.
Vitézeim! a zaj az égre szálljon,
S minden szavatok hahotára váljon!

Vér zuhogjon előttetek patakban,
És sujsatok feltartóztatlanúl!
A holttest többé életre nem pattan,
S mint félisten a Dák lesz csak az úr!
S midőn a félsztől holtra sápad képe:
Kacagjatok az ellenség szemébe!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ők Rómának szülöttei! Mi kell még?
Elég ez néktek? . . . Hátha Istenek
Lennének, a kik az eget emelnék!
Még akkor is megküzenénk velek.
Ha Istenek: legyen övék az Ég!
De ez az édes anyaföld miénk!

És most vitézim, kézbe azt a kópját!
Ha már születünk, — védjük a hazát!
Ki fél, ne várja a harc riadóját,
Az térjen vissza, fusson merre lát.
Ki áruló, az bujdokoljon messze,
És sorainkat meg ne mételyezze!

Nincs több szavam már! Ti megesküvétek,
Hogy készek vagytok halni a honért!
Ti bennetek van az erő, s az Égnek
Nagy Istenében, ki minket megért.
Senki azért magát ne bizza el:
Messze az Ég, s az ellenség közel!

Mikor ő szántani ment.

Nagyot pattintva éles ostorával,
Házunk előtt haladt az úton átal,
Ekéjét várta a mező.

A szövőszékben elmerülve ültem,
A pattintásra gyorsan kirepültem,
Fölismerém: ez ő, ez ő!

A lenszálakat szétkúszálva hagytam,
S egy ablaktábla száz darabra pattant;
Tudj' Isten mi történt velem!

Agyam megkábult! Mit kívántam tőle?
Talán csak azt, hogy kivegyem belőle:
Pihent-e a mult éjjelen?

S lássátok! Neki van egy rossz szokása:
Szép piros ajka kész a csókolásra!
Az utcán nyiltan átölelt,
Én karjaiból magamat kiteptem,
Eltaszítottam, s félve visszaléptem,
S most úgy sajnálom tettemet!

Véresre vágtam fehér gyöngé lábam,
De ezt a kint is szónélkül kiálltam,
Bár félek : bünt követtem el!
Hisz' drágább lélek nincs egész világon,
S ha egy rossz szóval tán szivén találom :
Földjét zokogva szántja fel!

Mese.

„Jön, hogy sziveket raboljon
Egy daliás szép legény;
Lányok, lányok meg ne fogjon
Az a hamis könnyedén.
Be kell csukni a kilincset:
Mert a kire vet bilincset
A halálé lesz szegény!“

BCU Cluj / Central University Library Cluj

... S nem is kelle soká várni,
Mint a villám megjelen;
S a királynak szép leányi
Elszaladnak hirtelen.
Ámde egyet, a legszebbet,
— Ép a mikor menekülnek, —
Összecsókol édesen.

Hogy meghalt-e? Emlékemben
Nem maradt meg semmise;
Réges-régen elfeledtem,
Mint végződött a mese!
Nem érint már tündér ujja,
Pedig vágyom, jöjjön újra,
Mese mondás istene!

Tudni vágyom : mi lett vége ?
Halálos volt csókja tán ?
Vajjon az a szép legényke
Iár-e leányok után ?
Ah, e mesét én nem értem,
Pedig én is átal éltem,
Azt, mit a király leány ! . . .

Barbár ének.

Hitvány Caezárok! agylágyult vezérek!
Kacagjatok a meddig még lehet!
A végső kacajt fojtja majd belétek
Ti zsarnokok, — a közelgő tömeg.
Meglátjátok: elpusztítja hazátok'
A hadseregek zúgó vihara;
S mint vizözön fog szakadni reátok
A szörnyű vész, az Isten ostora.
Mi jönni fogunk, mint ítélet napján!
Zokogni fog fölöttetek az Ég;
Elrémültök a harcosok robajján,
Midőn elétek hömpölyögvé lép!

A földnek méhe egyszerre kiontja
A színezüstös lovagok sorát;
S úgy jönnek, mintha jégviharja volna,
Vagy nyihogó, száguldó paripák.
Vad vágatással rátörnek Rómára,
A bárányból is oroslán leszen!
A föltámadt tömegek szörnyű árja
Elől, mindenki futni kénytelen.
Mind Róma ellen! S mindent eltipornak,
Az érckolosszus megroppan, s ledül;
S meddig a szem lát, szerteszét a holtak
Fognak feküdni temetetlenül!

Az Ister habja kiapad egészen,
S helyette medrén vérhullám szakad ;
A patakokból könyek árja lészen,
Mely lányaitok szeméből fakad.
És vége lesz gyűlölt hatalmatoknak,
A hadsereg ellent többé nem ál ;
Gaz testeteken lakmározni fognak :
Károgó holló, s üvöltő sakál !
S te római sas, kinek büszke szárnya
Könnyen repül a Mindenség felett :
Szögezd bár fészked az Ég homlokára,
Letépünk onnan, mint egy kis pehelyt !

Az élőket széttépdessük fogunkkal,
Egy lángtenger lesz minden imaház ;
Az utakat elállva karjainkkal,
Léptünk nyomát kíséri pusztulás.
Szégyen pir száll a vének homlokára,
Mit mindegyik takarva rejteget ;
Úgy vonszoljuk a hóhér oszlopára,
S homokba ássuk büszke fejüket ;
Részvét nem kél szivében a pribéeknek,
Az emlőn csüngő gyermek is lakol ;
Döfést adunk Caezárótok fejének,
Mely eltaposva földig meghajol !

És építünk büzhödt hulláitokra
Égig magasló emlékoszlopot ;
S a legmagasabb hegyet-hegyre tolva,

Az Ég ellen indítunk ostromot.
A Caezárt végig hurcoljuk hajától,
Nem könyörülünk semmi zsarnokon ;
És letaszítván az ég magasából —
A föld sarába fog hullni a trón.
A földi Isten bukni fog a porba,
Kinek lépését mindütt jelzi vér !
Álljon nagyokkal s szentekkel egy sorba :
A boszuállás senkit nem kimél !

Betelt a mérték ! Ki tudná lemérni,
Hogy szenvedésünk mennyi súlya nyom ?
Vad gyűlöletünk nem fog megkimélni
Ti zsarnokok, végső órátokon
Ha netán holtra válnátok mindnyájan,
S lesujtana szörnyű félelem :
A föld alól is kiásott hullákon
Tombolnánk, mint egy boszuló efem !
Az igazságos sors kezét kinyújtja,
Megjön a nagy nap, nem késik soká :
S az ítéletet arcotokba sujtva,
Rút, mérges nyálat köpködünk reá !

Az orsó éneke.

Gsöndes magányban ültem egyszer
Kis házunk fedele alatt,
Midőn ajkimról akaratlan
Egy búbánatos dal fakadt.
Az orsó volt csak oka ennek,
Mely álmatagon peregett ;
Tőle tanultam ezt a fájó,
Kétségbe ejtő éneket.

S azóta folyton csendül ajkam,
Akarat nélkül dúdolok ;
Bármit tegyek, e nóta üldöz,
Mit elfeledni nem tudok.
Ezt mormolom a guzsaly mellett,
Ezt szerte úton-útfelen ;
S ámultan kérdezem magamtól :
Én Istenem! mi van velem ?

Ha ülök kicsiny asztalomnál,
A köny belepi arcomat;
Ijedten futok a szabadba
A sűrűn omló köny miatt.
Megállok künn a zúgó szélben,
Láz égeti szegény fejem;
S lehajtván reszkető kezembe, —
Fölcsendül újra énekem.

Elmentem egyszer a malomhoz,
S méléztam forgó kerekén;
A kerék is e dalt susogta,
Szavát is tisztán érthetém.
És akaratlan a keréssel
Daloltam magam is tovább.
... A szegény molnár megriadtan
Kezdett rebegni egy imát.

A folyó partján imbolyogva,
Kísért a bánat és a dal;
Azt hittem minden elenyészik
A víz zsongó hullámival.
De egyszerre a rezgő nyárfák
Susogták ezt az éneket;
És énekelni kezdtem én is,
Siratva azt, — mi elveszett!

A végtelen rónát bejártam,
De a bú ott sem távozott;
Hisz' ott is mindig úgy találtam,
Hogy minden engem siratott.
Azt hittem lombok sátorában
Tán enyhet nyujt a bús magány.
Hiú remény volt! Minden ember
Csodálkozással néze rám.

Ah, csak az orsó oka ennek,
Mely szakadatlanul pereg!
Ő kezdte el e dalt először,
Melyet azóta is ismerek.
Mily lassan mulik ez az élet,
Mikor a sziv megtörve jár!
Inkább szaladna, mint a szélvész,
Vagy lenne vége-vége már!

Ó, inkább lenne vége-vége!
Vagy találnék egy oly helyet,
Hol szívem hangosan zokoghat!
De mindhiába — nem lehet!
Szegény anyácskám zsörtölődik,
Apám szomorkodik nagyon!
A falú vénei szemembe
Tekintnek némán, vádolón.

Csak este, ha a nap lenyugszik,
S körül vesz csöndes esthomály, —
Hajtom fejemet vánkosomra,
Hol könnyem lassan folydogál.
A vánkost össze-vissza gyűröm,
Szivem vergődik csöndesen ;
Ott sirhatok ! A bús magányban
Nem látja senki, senkisé ! . . .

Husvétkor.

Dal, csevegés kél a rügyező fákon,
És rózsafénynyel van tele a lég ;
A fűz barkája ringatózik lágyan,
Magasztos békét súg a föld s az ég.
Tavaszi szellő mit is hozna mást
A szomju szívnek ? A föltámadást !

Ah, kis falucskám tele vagy ilattal !
A völgy felől jön a hívő sereg,
S találkozáskor édes áhitattal
„Föltámadt Krisztus!“ így köszöntenek.
Szép napsütötte arcukon honol
Derengő fény és mélázó mosoly.

Tavaszi szellő ébredő fuvalma
Susogva egy-egy titkos szót rebeg ;
Mint hogyha kósza, vándor lelke volna
Azoknak, kik rég elpihentenek.
Szelid rezgéssel inganak a fák,
Az istenség röpül a légen át.

Csönd, nyugalom; de bent hangos az oltár,
A messze völgyig le-lezúg a hang;
Ismételődve fölcsendül a zsoltár,
És néha közbe kondul a harang;
Ah Istenem! Lent hallani lehet,
Mint sir a gond, s kacag a szeretet.

A domb tetőjén áll az Isten háza,
Ma fényességel van telistele;
Egy gondolat ejt minden embert lázba,
Mely a magasból hozzánk szálla le:
Hogy végzetünk csak tetteinken áll,
Az élet minden, — semmi a halál!

A dombtetőre egyre-másra jönnek
Ifju leányok, viruló anyák,
S közöttük látod az elaggott nőnek
Fején, a télnek csillogó havát;
Ki vánszorogva a domb ösvényén,
Kis unokáját vezeti kezén.

... Anyám, anyám! Te jutottál eszembe!
Kis lánytestvérim édes anyja te!
Tudom, sok könnycsepp fakadt ma szemedbe,
Mert szeretettel van szived tele,
De lásd! Az Ég ma mosolygásra hív,
Ma husvétnapja! Ó, anyám ne sirj!...

Gyónás.

Nincs sok, mit mondjak tisztelendőm,
Szavam erőtlen, fulladok ;
Meggyónom a valót illendően,
Sokat beszélni nem tudok.
Szeretnék szólni jó tettekről,
De arról nincs mit mondanom ;
Nem gondolkodtam égiekről,
Korlátolt volt elmém nagyon.
A kétszer-kettőt sem tudom !

Időm se volt. Atyátlan voltam,
Kis testvérimmel élt anyám ;
Érettök küzdtem, robotoltam
A kenyérszerzés nagy során.
Az éhezőket úgy sajnáltam !
Mi lesz velök, ha meghalok ?
Nem láttam rémet a halálban,
Hisz írva van, hogy jönni fog.
Egy halállal adós vagyok !

Bevallom : sok bűn nyomja lelkem' ;
Kacaj és tréfa volt elég ;
Világi dolgokat szerettem,
S mi szép volt, — mindent tisztelék.
A bort pajtásokkal megittam,
Szavamtól hangos volt a domb ;
Majd virágos réten szaladtam,
S az est fonók körébe vont,
S ott táncoltam, mint egy bolond !

Tettségem nekem, midőn körültem
Ugrált a fiatal sereg ;
Egyik tilinkón fölhevülten
Dúdolt egy édes éneket.
A nők negédesen bujkáltak,
Arcukra ült a kéj, a vágy ;
S én érzém egy szép leánynak
Zajgó szívét ruháin át,
Mikor öleltem derekát.

Pogány valék és nem keresztény,
Mert kerülém a templomot ;
De néha mégis fölkeresvén —
Az ima eszembe jutott.
Az istenség bent volt agyamban.
S én láttam Őt szünetlenül ;
Velem volt minden gondolatban.
. . . De hagyjuk! Isten egyedül
Tudja, hogy mi van itt belül! . . .

Szándékkal mást nem ingereltem
Hagyám, hogy bármit mondjanak ;
A társaim közt senki ellen
Szivemben nem támadt harag.
De én sokat eltűrtem mástól,
Pedig nem voltam gyávahad :
Nyolc hős ledült egy taszítástól !
De nem hoztam fejemre bajt,
Kerültem a bolondokat.

Csak egyszer, egy kedves leányért
Tiport el lábam egy legényt;
De munka közt, e megbántásért
Sajnálni kezdtem a szegényt.
Még barmaim is éhezének,
Hogy ott hagyám ekém vasát ;
Sietve vágtam a mezőnek,
Keresve hegyen-völgyön át,
Hogy kérjem a bocsánatát.

Uram ! Nincs több, mit elbeszéljek !
De mégis ! . . . Kicsinyes dolog :
A szomszédom engem becézett,
Majd tenyerében hordozott.
Vén volt szegény, s ifju nejeének
Sirása meghatott nagyon ;
S ellent nem állva szép szemének,
Megcsókolám őt egy napon,
Ez nem bűn, — én úgy gondolom !

Tanúm az Isten tisztelendőm,
Nem nyomja lelkem semmi más;
A gyónást végeztem illendően,
A mint az nálunk már szokás.
A többit — ha tán lenne mégis, —
Elmondom fent az Úr előtt.
Vezeklek! bár tudom az ég is
Mi érttünk más arcot nem ölt,
Csak olyan sivár, mint a föld!...

Gyermekkoromból.

Irgalmazz nékünk ég s föld Istene!
Az irtózat sír, vért izzad szeme,
S zilált ajakkal zugó fák alatt
A rengetegnek mélyén átszalad.
A széllel küzd. Az éj, mint a pokol.
Az öreg tölgy a földig meghajol.
Csattanva házunk, kis ajtója rezg,
A föld süllyedni kezd!

Bent halavány mécs fénye pislogott,
Künn az eső veré az ablakot,
Én a fejem öledbe nyugtatám,
Mélázva rajtad édes jó anyám.
Jól tudtam azt, hogy az erdő ha zúg:
A felleg eljön, s beszél a hazúg!
Bár mondtam vón, ha eljön a galád,
Hogy ne hagyja magát!

Sötét felhő volt, olyan mint az éj,
S azt hitte balgán, hogy itt nincs veszély.
De én tudtam, — ha ide vánszorog,
Magányosan csak únatkozni fog.
De hát az erdő miért hívta őt?
Egyetlen szóra gomolyogva jött;
Nem állván útját erre senkisem,
Leszállott csöndesen.

Oszt suttogának ; de mit ? nem tudom !
A sötét éjben volt rá alkalom.
Egyszer az erdő lombját ringatá,
Úgy, mintha nem is hallgatna reá.
A felleg bőszt lett, s egyre feketébb,
Nézte az erdő nevető szemét,
Mely mintha csak gúnyt-gúnyra öntene,
Kacajjal volt tele.

De aztán lassan szóból-szó fakadt,
Az erdő zúgva visszapattogott ;
A civakodás keményebbre vált,
És minden szavuk élesen zihált.
Egyszerre csak az erdő néma lett,
Egy percnyi csönd ült a küzdők felett ;
De aztán hajrá ! mint az ár dagadt,
S kitört a bőszt harag.

Harsány kacajra fakadtak a fák,
Dús lombjaikat zúgva ingaták ;
A felleg nyargalt, mint a csataló,
Nyögése rémes volt s irtóztató.
Anyám ! Ez volt egy szörnyű viadal !
Az éj sötétje, mint egy ravatal
Terült el hosszan a világ felett ;
S üt é az éjfelet.

Ez volt nyögés! Hallottad-e anyám?
Itt küzdelem lesz egész éjszakán;
Mint a mikor rátámad vakra-vak,
Mig a porondon össze omlanak.
Ó, de az erdő gyöngébb, mint a más,
Láttam, lesujtja egy kemény csapás;
Rohantam volna, hogy nyujtsak segílyt,
És védjem a szegényt!

Rohantam volna!... S útban állt anyám,
Gyöngéd mosoly kelt édes ajakán:
„Az erdő bátor, nem hal meg, ne félj!
Az Úr megvédi, csak bizzál, remélj!“
És én megálltam némán, lankadón,
S pár szaggatott szó tört ki ajkomon:
„Engedd anyácskám, ablakunkon át
Hadd nézzem a csatát!“

Lefektetett. Az erdőn ezalatt
A vést növelte minden pillanat.
Irtóztatóan nyargalt a vihar,
S küzdött az erdő lombos fáival.
Villám csapás ellopta álmomat,
S rázta fejemben a kábult agyat,
„Ó drága erdőm, nagy vagy és vitéz!
Megvéd az égi kéz!“

S a mint pitymallott másnap reggelen,
A fákra szállt első tekintetem.
Az ég kitisztult ; lombon, ágon át
A rezgő napfény édesen leszállt.
És láttam : a fák lombja újra ring,
A szörnyű harc el van feledve mind ;
Az erdőn játszott verő-fény, mosoly,
S a lelke fennt járt messze valahol . . .

Az élet harca.

Gyermek nem érti, hogy szivén mi dúl :
Csak sir esengve, szakadatlanúl.

Be hitvány dolog ezen a világon,
Mikor a férfit csüggedésbe látom !

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ha férfiu szemei könyesek :
Nincs semmi annál nevetségesebb !

Az élet : harc ! azért küzdj életkedvvel,
S hogy férfi vagy : azt soha ne feledd el.

S miért ? Ezt tartsd eszedbe szüntelen.
A küzdelemnek célja is legyen !

Küzdj gyermekidért ; de ha senkid nincsen,
A közös szép eszméje lelkesítsen.

Ki győzve bukik, s lesz halál fia :
Annak a sorsa szép tragédia,

De hirdetik emlékét nagy nevének
A legmagasztosabb hősköltemények.

Kinek szemében könnyen áll sirás,
S fut a veszélytől, — az komédiás.

Ne nézd; a harcnak jó-e, rossz-e vége?
A harc a férfi szent kötelessége.

Ki harcol: él! Annak gyönyör a lét;
A félénk sirva hunyja le szemét

És ha az ilyet tán meghalni látnád:
Még rá se nézz! Hagyd pusztulni a gyávát!

Románcz.

Szép tavaszéj volt ; s szabad ég alatt
Keblemre vonva megcsókoltalak ;
S ma már az utcán minden kis gyerek
A mi szerelmünk hirdetője lett.
Az emberektől — hogy ne tudja más,
Elrejtegettük e titkos varázst.
Hiába ! Csak kipattant a titok,
Mert láttak mindent fent a csillagok.

Egy hulló csillag a tengerbe szállt,
S elmondta néki, hogy reánk talált ;
A tengertől megtudta a hajó,
Majd a hajóshoz jutott el a szó.
A partok mentén játszott sok leány,
Ezek kacagtak a hajós szaván ;
S sötét hajukból — mig folyt a beszéd, —
Fehér virágot szórtak szerteszét.

A lányserreg minket ajkára vett,
S tovább küldte a hirrel a szelet ;
Irigység, gúny s egy kis sajnálkozás
Vegyült a dalba, már amint szokás.
Azóta szép tavaszi éjeken
Felcsendül a dal fájón, édesen ;
S ma már az utcán minden kis gyerek
A mi szerelmünk hirdetője lett !

Molnár leány.

A patak zúg a gyér nyárfák tövében,
Szél ringatja a sötét lombokat ;
Én elmerengek a malom keréken,
És dúdol ajkam folyton dalra-dalt.
Az árok mentén szállnak e dalok.
S égő szememből könyet hullatok.

Vak éj borult már az egész világra,
Ég s föld közt nincs más, csak sötét pokol ;
Rákezdek mindig ugyan egy nótára,
És ajkimról ez únott nóta foly.
Elhallgatok egy percig, bár tudom,
Ismét e dal fog csengni ajkimon.

Szólj mécsfény ott lent jó anyám lakában,
Ugy-e ez őv illet egykor reám ?
Most hunyj szemet a malom ablakában,
Ne lásd, mivé lett a karcsu leány !
Alig birom az acélkapcsokat,
A duzzadt kebel majdnem szétszakad.

Aludj anyám, én lelkem jó anyácskám!
Ne kérdezd, ébren hogy miért vagyok?
Kendő alá van eltemetve orcám.
Egy elkövetett bűnt palástolok.
Bűnöm, szerelmem véste rám nyomát,
Nem ismered föl a bukott leányt?

A patak zúg a gyér nyárfák tövében,
Szél ringatja a sötét lombokat;
És hahotázva hajlanak elébem,
Szemembe sújtva a bántalmakat:
„Romlott vagy!” zúgják a fák, mind a hány,
S a viz rá mordul: „Balga vagy leány!”

Malom kerék! forogj csak szédítően,
Őröld a búzát szakadatlanul!
Az egész világ táncol körülöttem,
S egy édes vágy a szívemre tolul.
Lelkemben rajzik ez a gondolat:
Jó lesz pihenni a kerék alatt!...

Falusi történet.

Nehesztelsz rám anyácskám ?
Tán én vagyok hibás ?
Véletlen volt örökké
Az a találkozás.
Kézen fogott tréfából,
És mért ne tette vón ?
Tán sirjak, mint a gyermek,
Ha nincs is rá okom ?
A tréfát elsziveltem,
S gondolkozám sokat :
Hallgassak, vagy leszidjam ?
Az Isten tudja csak !

S most mind fejemre zúdul
A sok vád és panasz !
Pedig te fősvény voltál,
Csak lásd be, mert igaz.

Nem vettél nekem övet, —
Ő mindjárt megkínált;
Akkor lennék csak bűnös,
Ha kértem vón kivált!
Gúny éri, — ki e nélkül
Egy menyegzőre mén;
Elkelle hát fogadnom,
Mást nem tehettem én!

És miért tartod bűnnek
E csekélyke hibát?
A multkor is elém jött
A selymes réten át.
Kérdezte jó apámat,
Hogy vig-e, nem beteg?
És téged is anyácskám,
Kit igazán szeret.
Ha elfutok, — az szégyen!
Ezt be kell, hogy te lásd;
Hallgattam szép szavára,
Mit tettem volna mást?

Ő nem bűnös, — azt mondd, —
Egyedül én, csak én!
Hát a mikor egy pallón
Jött szembe a legény?
A szívéhez szoritott,
Megsem mozdulhaték;
És úgy csókolta ajkam,
Hogy majd meg fulladék!

Ha ott, a jeges pallón
Nem hallgatok reá:
Ments Isten! még lehullunk
Talán a jég alá!

S most szegény kis leányod'
Hibáztatod anyám!
Kiküldtél az erdőbe
A tehenünk után.
A legény jött utánam,
S azt mondta, hogy segít;
De nem látta sötétben,
Hogy szemem könyezik.
Csak mondd: nem jobb-e védni
Vadaktól a tehént?
Mintha tán szégyenkezve
Ott hagyom a legényt?...

Anyja leánya.

Busongó, csöndes mélasággal,
Dalolt a lány egy éneket,
Mit messziről hozott magával,
S itt ajkról-ajkra terjedett :
Az erdő jajgat, mintha vernék,
— Így szól a dal, — és sir az ég
S ő belefűzte bús szerelmét,
Mely bűnök közt fogantaték.

A küszöbön ült. Tudja Isten,
Ma mintha sok szem nézne rá ;
Fény csillogott a gyöngye testen,
Elrejtezik bent, — gondolá.
Betért, de később ablakából
A diófa alá kiment ;
Am ott is a fa sátorából
Sivárnak látta a jelent,

Ott sem pihen ; megtér a házba,
Bús lángot gyújt a tűzhelyen ;
Szegényes lisztjét megforázza,
Ha atyja jön, hogy — kész legyen.
Anyját is várja a munkából,
Ki-bé jár mint egy álmodó ;
Egy gyermek ő, kit játékából
Elriasztott a durva szó.

S hogy anyja megjött, kérdi búsan :
„Beteg vagy ?“ „Ó, nagyon beteg!“
A szobából kilép borúsan,
S fejével némán integet.
Majd atyja is elér a házig,
De nem figyel mit mond a lány ;
Az édes anyja tétovázik,
Aztán kimegy a lány után.

A kis szobácska néma csendjén
Az apa fáradtan leül ;
És lelkét lassan ráterelvén
Gondolkodik övéirül :
„Mi az megint ? — így tépelődik,
Az asszonyokba mi ütött ?
Az éj sötétjén mivel töltik
Magukba ketten az időt ?“

Kifordul szájából falatja,
Lábával dobbant mérgesen ;
Aztán elindul, s a pitvarba
Magát megüti élesen.
Ez még nagyobb haragba hozza :
„Hej, merre vagytok asszonyok ?
Tán táncra vágytok ? — kiáltozza, —
Az kéretlen is jönni fog !“

És im' amint a kerthez ére,
Elfogta néma bámulat ;
Mintha jég hullott vón szivére
Megdermedett egy perc alatt,
Anyá és lánya, mell a mellén,
Ölelte fórrón egy a mást,
És úgy zokogtak mind a ketten,
Mint koporsó felett szokás.

Pásztor leányka.

Az árnyék feketül a völgyben,
A nap leszáll a hegy fokán;
Báránysereg van lemenőben
A hársfa erdő oldalán.

Kifáradt és szelid sereg!

Nyomukban mélán ringatózva

Pásztorlány zeng egy éneket:

„Jó éjt, te áldott nap sugára!
Pihenj meg holnap reggelig;
S szállván megint a bérc fokára,
A táj mosalylyal megtelik.
Te kelj föl jókor, és ruhád
Legyen tele ezüst virággal,
És hintsed bérce-n-völgyön át!”

A nap leszáll; de mig a pásztor
Virággal ékiti haját, —
Megittasultan annyi bájtól,

A ringó felhőn sugja át:
„Ha holnap nem találsz reám,
Tekints a viznek tükörébe,
És vágyad teljesül, — leány!”

S a pásztorlányka várja másnap
Az első fényes napsugárt;
Hűs habjaiban a forrásnak
Gyönyörrel nézi szőghaját.
Mereng a selymes fürtökön,
Miket behintett szinaranynyal
A napból szikrázó özön...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A tavasz hirnökei.

Napfényes messze-messze tájról,
A délibábos szép hazából
Vándor madárkák, ó csak jöjjetek!
Az erdő fáí félig holtan,
Lomb-és daloktól megraboltan,
Epedve várják érkezéstekeet!

Nem loltetek-e más barátot,
Feledve azt, kit itt hagyátok, —
A verőfényes tiszta ég alatt?
Gondoltatok-e e hazára,
És nézve felhők táborára,
Nem sirtatok-e a honvágy miatt?

Elérve lent a délvilágot,
Tudom, hogy ránk is gondolátok,
S ilyenkor egy dalt küldtetek felénk.
S fölcsendülvén a méla ének,
Bizonynyal büszkén hirdetétek,
Hogy több olyan dal nincs, mint a miénk

Ám, hogyha most ti visszaszálltok,
Mindent a régiben találtok :
A fészek áll még ringó lomb között.
Büvölő, életosztó nyár van!
S én vágyom, hogy szivemre zárjam,
S megsirassam a tollas érkezőt.

Virág borítja már a fákat,
Dal veri föl az éjszakákat
És lombfakasztó esőt hoz a szél ;
Mind, mit az őszkor elvivétek,
Veletek ismét visszatérnek ;
Uj éltet hirdet fű, fa és levél . . .

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A hegyen.

I.

Ah, mennyi év szállt el felettem!
A hegynek itt ösvénye volt,
S a lejtő ringó sok virága
Azur színében csillogott.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Mily idegen most, s más egészen!
Az ösvény összevissza fut;
A hegyoldalt tövis borítja,
És rozsdaszínű a kis út.

S a gyermekraj hol, merre járkal?
Fészket keresve lomb között.
S ünnepnapon a falu népe
Mért kerüli a hegy tetőt?

II.

Őreg barátom! Vajjon élsz-e
Te még ott fenn a hegyfokon?
Egy öröklét, miót' alattad
Pihentem kedves jávorom!

Tudom, bús gondolat úgy állni
Őrökké, mozdulatlanul.
Lásd, én azóta a világot
Beszaladgáltam botorul.

Bámulsz ? hogy én a vidor pajtás
Itt állok némán, bánkodón !
Ne csodálkozz ! A küzdelemben
Kifáradt a szívem nagyon.

Emlékszel-e ? felém susogtál,
S én visszaintettem feléd,
Ah, vége már a fényes multnak,
Körüitem minden oly setét !

III.

Most a tetőn csöndben megállok,
És nézem a vén hegyeket ;
Szép lombos jávor ékesíti
Köröskörül mindegyiket.

A kis falú egy dombocskán áll,
S alólról mosolyogva int ;
Egy kertből hatalmas diófa
Sötét lombjával föltekint.

Zúgó patak a kis falucskát
Körülövezve fogja át ;
Mint fényes őv, mely átszorítja
A karcsu lányka derekát.

A hegy felől hűs szellő lebben,
S esengő hangon panaszol;
Ingatja lombos koronáját
Egy hosszú, hosszú nyárfasor.

A nyárfasor! Legjobb barátim,
Kik láttak, mint kis gyermeket!
Úgy tetszik, mintha rám vetnének
Egy mámoros tekintetet...

IV.

Egy kis harang sirását hallgatom,
Lent a faluban kongatják nagyon;
A hangja mintha búval vón tele,
S a „Miatyánkot“ suttogná bele.

Siró harangok! Szivem elszorul,
A mint itt állok mozdulatlanul!
Bús jajgatással tele lesz a lég,
Zokogni kezd körül a föld s az Ég.

S vigasztalóbb nincs mégis semmi hang,
Mint a mikor megkondul a harang!
De talpra ugrom, mert szivem remeg,
Rosz látományok megijesztenek!

Úgy tetszik, az a hang, mely ide hat:
Bár élő vagyok, — engemet sirat;
És fölsóhajtok: édes Istenem!
Be jó volt ott a koporsóba lenn!

A tükör előtt.

E napot föl kell hogy jegyezzem,
A tükör itt van a kezemben ;
Anyám ma a faluba lesz.
Én vágyammal itthon maradtam !
S az ajtót zárván, — nagyot csattan
A vas retesz.

Im az vagyok, ki eddig voltam !
Szemem ragyog láztól kigyultan,
Fejemet büszkén hordozom.
Nem én vagyok tán ? Hát ki lenne ?
Virágot ki tett vón fejemre ?
Csak én bizony !

Ki mondja, hogy kicsiny maradtam ?
Hisz' én vagyok e szép alakban !
Ah, nézzetek csak most reám !
Kis kendőmet fejemre tészem.
Mily szép ! Anyám, tiéd egészen
E kis leány !

Hogy szép vagyok, azt tudtam régen,
De hogyne is! Anyám varr nékem
Virággal himzett kis kötényt.
Nem is vagyok ám én „akárki“!
S anyám sehelse' fog találni
Ily drága lényt!

A tegnap is mit monda rólam:
„Nekem csak egy kis leányom van,
Ne bántsátok őt szüntelen!
Könnyelmün nem adok túl rajta,
Ki életpárjául akarja:
Ember legyen!“

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ej, legyen mint a sors akarja!
Anyám tanít, de mind csak arra,
Hogyan szövök a vásznakat?
Pedig tán százszor többet érne,
Ha a szerelemről beszélne
Nekem sokat!

Tán nem lesz egész életemben
A szövőszék az én szerelmem?
Lesz, a ki gondol is velem!
Majd jönni fog, a kire vágyom,
Szerelmes szívét föltalálom,
S enyém leszén!

Alakom nyúlánk. A ki ember,
Őlelje átal szerelemmel,
S rabbá tegye szívét a vágy;
Szeretni fogja karcsuságom,
Mikor balkarja gyöngé vállom
Szorítja át.

Aztán a jobbát is kinyújtja,
Övem felett átal szorítja,
És kérdi: „Még szorítsalak?“
Ha veszekszel, s neheztelsz érte:
Még lángolóbban fog szívére
S nincs mozdulat!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ha csókot kér, — te megriadtan
Azt kérded: „ah, ott künn mi pattan?
Valaki jár az udvaron!
Talán a szél? vagy ember? . . . Várj csak,
Hadd igazítsam meg ruhámat
A vállamon!“

Jó minden! Testem el se bírja
Nyakdisznek, övnek semmi híja,
Csak álljak kissé csöndesen.
Ha fejkötő vón, még szebb lenne.
S a vásárolt konty állna benne
Szépségesen!

Mily bájos ez a kis leányka ;
Hadd szórjak csókot ajakára !
Ugy-e kis tüköröm szép vagyok ?
Szólj ! gondolatodat megértem,
Szemed édes tekintetében
Válasz ragyog !

. . . Anyám ! ne tudd, hogy mit csinállok,
Mert soha ezt meg nem bocsátod !
Pedig én vén lány nem leszek !
Kis főköttőre vágyom én is,
Megjön majd a férjhez menés is,
S szerethetek !

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ő, nagymamám be sokszor mondja :
A menyecskének több a gondja,
Többet tud, mint egy ifju lány !
Hogy ez alatt vajjon mit érte ?
Mi legyen az ? azt nem beszélte
A nagymamám.

Ej, föl a szekrényt ! ki az ővet !
Kötényemet és keszkenőmet !
Hadd legyenek asszony Istenem !
De csitt ! ott künn a kapu rezdül,
Anyám az ablakon keresztül
Már int nekem.

Ó, mit tegyek? Hol áll fejcském?
Kinyitva még a ruha szekrény,
S ha nem sietek, — itt talál.
A tükört gyorsan föl helyére!
S a pitvarajtó zárja végre
Nyiljon ki már!

Jön-e anyám?... Ah, más a gondja,
Pár jó szomszéd még vissza vonja,
És foly beszéd — beszéd nyomán.
. . . Gyöngéd kezéd ne bántson engem,
Valami úgy sajog szivemben
Anyám, anyám!...

Utolsó üzenet.

Mint nyomorék, ki koldul utcaszélen, —
Térsz szülőfölded bércei alá;
Pedig fejedet fenn hordtad kevélyen,
De most már mindegy, nem gondolsz reá.
Meglátod újra szép falud határát,
A patak mentén kis lakocska vár rád;
S anyád hullatva forró könyeket,
A kert ösvényén elődbe siet.

Én nem megyek! A halál jár előttem,
Bősz harci zajjal tör ránk a pogány!
A nap — úgy érzem — sötétül fölöttem,
És holnap tán már nem virrad reám.
Bús társaimmal dobnak sirhalomba,
S egy taliga a temetési pompa,
A jó Istentől nagy kegy lesz nekünk,
Ha egy fakereszt jelzi nyughelyünk!

Drága barátja szép gyermekkoromnak,
Ki testvérnél is hivebben szeret :
Emlékszel-e, ha egy fillérem volt csak,
Azt is megosztám örömet veled ?
S nálad viszont a szeretet hevének
Lángzó szavai ajkidról kelének,
Áldjon meg érte az igaz, a jó,
A véghetetlen bölcs Mindenható !

S most hallgasd meg utolsó kívánságom :
Ha a faluban sorsom kérdenék,
Tedd túl magad egy gyöngéd hazugságon,
S mondd : mit se' tudsz, vajjon élek-e még ?
Nem hordtuk együtt harci fegyverünket !
Mondj bármit, a mi szétválasztott minket ;
Hisz úgyse bánja — tudom — a falú,
Élő-e, holt-e a szegény fiú !

Ó, csak anyácskám csalódna hitében !
Én Istenem, be kívánnám neki !
Mondd el, hogy itt a várfalak tövében
Fia sebzetten van terítve ki ;
De jönni fog, meggyógyul nemsokára.
Mondd ezt, hallgass hived kérő szavára !
Mert jól tudom, rá téboly szállana,
Ha megtudná, hogy elesett fia.

A valóságot halogasd sokáig,
Mondj neki mindent, mi eszedbe jut;
Kevés van néki úgylis a halálig,
Már int felé a temetői út.
S végső óráit árva életének
Fájó szavakkal mért keserítnéd meg?
Mert rendületlen azt hiszi szegény:
Legdrágább kincse én vagyok, csak én!

S ha úgy hozná a sors, hogy kedvesemmel
Találkoznál véletlenül talán;
Mondd, azt kívánom őszinte szivemmel,
Hogy új szeretőt leljen a leány.
S mikor ezt mondd, nézz szemébe mélyen,
Öröm vagy bánat ébred-e szívében?
Nem hallgatja-e érzéketlenül?
Vagy szenvedése bús szemébe ül!

Mondd, hogy a nedves, korhadt szalma ágyon,
Tele sebekkel vergődik hive;
S megtépett testén — győzni a halálon, —
Barázdát vágott az orvos keze.
Mondd, hogy éltemet gyötrelemben töltöm,
S a fájdalomnak jajszavát üvöltöm;
S ha tán a kintől mégis meghalok,
Vég percemben is reá gondolok!

S ha látod akkor, hogy bűvös szemében
Talán egy köncsepp mégis megjelen:
Ne vigasztald! Hagyd könyező kedvében,
Az enyhítő szó ott szükségtelen.
Ha hervadás száll a fa egy lombjára,
Nem hoz még őszt az édes enyhe nyárra!
S egy köny, ha néki fölcsillan szemén:
Még nem tanuság, hogy búsul szegény!

S most arra kérlek, adj kezet barátom!
A kürt fölharsan, indul a sereg!
A messze Oltnak, mely átfoly hazámon,
Vigy részemről egy hő üdvözlét.
S ha oda érsz a haza szent földjére,
Én kérve-kérlek az Isten nevére:
Borulj a földre hűséges barát,
S csókold helyettem áldott szent porát!...

A végtelenségből.

A messze-messze végtelenben,
Egy fényes bolygótest kigyúlt;
Az álló csillagok szemében
A fény szomorún elborult.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Zordon, hideg, magános úton,
Mióta a világ fennáll, —
Halad e bolygó szakadatlan,
S sehol pihenőt nem talál.

Sok, hosszú éjen néztek rája
Álmatlanul testvérei;
Az únalom irtózatából
Soha, soha sem térve ki.

Oly szomorún nézték az útát,
A beláthatlan végtelent.
Ó, hogyha ők is, bárcsak egyszer
Bolyonghatnának oda fent!

Mert a világnak kezdetétől,
Számukra nincs egy mozdulat!
Lekötve tartja mindörökre
A fényes azúr boltozat.

Jaj, hogyha tudnák, hogy a bolygó
Útjában mennyi könyet ejt,
S a küzdelemben fáradt lelke
A bolyongással már betelt.

Dal.

Ha utálttá lesz az élet :
Csak szeress, — és újra éled !

Ha a bú fejedre száll :
Ne sírj ! hallgass és igyál !

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Hogyha vágy kél a szivedben :
Temesd el bús énekedben !

Ez a három van, mi jó,
S minden bajban gyógyító !

Csak próbáld meg mind a hármat :
S ha tán meg nem gyógyitnának :

Ne élj tovább, mint bolond !
Csak a sírig tart a gond !

Nem értettél meg...!

Nem értettél meg soha engemet!
Azt hitted, hogy én nem szerettelek.
Ó, nem igaz kedves barátom!
Hisz' én voltam egész világon
A te egyetlen hű szerelmesed!
Csak valld be mikor beszéltél velem,
Mindig gyötört valami félelem,
Pedig én mindent elkövettem:
Ha láttalak, — eléd siettem.
S bár mint a zápor ejték könyvedet:
Nem értettél meg soha engemet!

Nem értettél meg soha engemet!
Azt hitted bennem büszkeség lehet?
S nem vágyom ajkid szép szavára?
Hát mondd: ki várt rád mint egy árva,
Végig bolyongva erdőt, bérceket?
Mindenfelé, a hol csak tudtalak,
Nyomodba mentem hogy meglássalak!

S mikor fejed' búsan lehajtád,
És titkod némán elsohajtád :
Úgy megsirattam szenvedésedet!
S te még sem értél soha engemet!

Nem értettél meg soha engemet!
Azt hitted, rosszul bánok tán veled,
Mert nem hagytam, hogy zárj karodba,
És ajkad — ajkam' csókra vonja!
Kérdezted-e csak egyszer szívemet?
Pedig ilyenkor be megszántalak,
És képzeletben megcsókoltalak.
Alkalmat adtam : hátha szólnál?
S szerelmi vágygyal rám hajolnál!
Hiába volt! Szívem tovább epedt,
Mert nem értettél soha engemet!

Nem értettél meg soha engemet!
Kérdezted egyszer; megyek-e veled?
Fogom szeretni jó anyádat,
Ki szakadatlan sir utánad?
Ó, hagyd el! hisz ez csak is gúny lehet!
Ki vesz ma számba egy szegény leányt?
Hisz' mindnek sorsa sötét egyaránt.
Hej, megmutatnám az ilyen legénynek,
Mint kell szeretni! csak ő kezdené meg!
Lásd : a kezekben kés van és kenyér,
És éhen halsz, mert nem tudod mit ér!...

Töredék.

Zsindely fedeles házak csillognak lent a völgyben,
A sötét éjszakában zuhog a kis patak;
Valami ének csendül a rengeteg erdőben,
Minthogyha énekelne vagy tizezer ajak.
Egyszerre fényes villám sujt vakítón egy fába,
Mely ép' a ház előtt áll.

A zajra ébredek.

Remegve szétekintek: kereslek, de hiába!
Körültem pusztaság van, reád nem lelhetek.
. . . Egyszerre jönni látlak, mosoly dereng orcádon,
Mézédes ajakadnak felém száll illata,
És szólsz: „Miért ijedsz meg? Az Úr jár a világon,
A fába sujtott villám az istenség maga!
Az Isten szól mi hozzánk villámban és a fában,
S mért sujtná büntetéssel azt, mi tulajdona?“
Anyám! ezt tudtam én is, de nem mondtam soha!
Nem félem én az Istent!

Ó, csak maradj mellettem!
Kit elvesztettél egykor, ismét a tied lettem.
Lágy karjaid egyszerre remegve rám tapadnak,
S én érzem, a mint lassan áldást adsz bús fiadnak.

Te sírsz?... Ej, képzelődöm! Valóság nem lehet!
Hisz' Isten és anyám is elhagytak engemet!...

—

Ősz.

Hanyatló őszi éjen,
Midőn a hold ragyog,
Jajgatni kezd az erdő,
Félelmesen zokog.
Felhőiből északnak
Visitva jön a szél,
S mikor elér a fákhöz,
Már bömbölve beszél.
A büszke erdő, mint egy
Hatalmas, nagy király,
Hallgatja éjszakákon,
Midőn a szél zihál.
Megérte zugásából
Kegyetlen szándokát:
Le akarja tiporni
Királyi homlokát.
Ah, érzi vége már,
Itt les rá a halál!

Elsárgul minden éke,
Álom nem ül szemén;
Megreszket minden lombja,
Pihenni nincs remény!
Majd meggyötört lélekkel
A széllel alkudoz,
Aztán csatára készül,
De roskad, ingadoz.
Úgy érzi, hogy a szélvész
Rásujtja bős kezét;
S erője sorvadásán
Elsirja végzetét.
A rengeteg hanyatlik,
A szél győzelmet ül;
S letépi minden ékit
Az erdő testirül.
Aranyhaját kuszálja,
S a völgybe hinti szét,
A hol madársirással
Tele a domb, a rét.
Zajongva szétröpülnek
Az ijedt madarak,
Mert alászállt sötéten
Egy nagy felhődarab.
A csobogó forrás is
A jég alá merül;
Szegény királyi erdő
A pusztulásba dül!
Még egyet-egyet sóhajt,

Fogadván a halált,
S a természet keblére
Lehajtja homlokát.
S a mint az erdő mélyén
A halál megjelen:
Elalszik a természet
Egy őszi éjjelen...

TARTALOM:

	Oldal.
1 Anyám — — — — —	1
Alkonyat — — — — —	4
Nyári éjszaka — — — — —	7
Hármat Uram — — — — —	10
A kolostorban — — — — —	14
Neheztelés — — — — —	16
A májusfa — — — — —	19
Decebál a néphez — — — — —	21
Mikor ő szántani ment — — — — —	24
Mese — — — — —	27
Barbár ének — — — — —	28
Az orsó éneke — — — — —	31
Husvétkor — — — — —	35
Gyónás — — — — —	37
2 Gyermekkoromból — — — — —	41
Az élet harca — — — — —	45
Románcz — — — — —	47
Molnár leány — — — — —	49
Falusi történet — — — — —	51
3 Anyja leánya — — — — —	54
Pásztor leányka — — — — —	57
A tavasz hírnökei — — — — —	59

A hegyen — — — — —	61
A tükör előtt — — — — —	64
Utolsó üzenet — — — — —	69
A végtelenségből — — — — —	73
Dal — — — — —	75
Nem értettél meg! — — — — —	77
Töredék — — — — —	79
Ősz — — — — —	80

